Klíčení

Čtení od dětí • Cena 60 Kč/2 €

Vydává Československá anarchistická federace

5

Ročník II, 2013

Miri familija Moje rodina

Jiří Hellebrand

Vičinav man Jirka, he maj mange javla eňa berš. Hin man bari bach, dživav andre bari familija. Hin man daj, dad, duj phrala he jekh pheň. Hine phureder mandar. Ale oda jekh, dzekana mange pomožinen, kana mange vareso kampel, či man vareso dukhal.
Andre miri familija hin tiž e baba, o papus he e bibi Jitka. Joj nane miri dočačuňi bibi, ale hiňi manca ciknovarbastar. Hin oda najfeder kamaradka mira dajorakri. Dikhav la but rado.
Našťi bisterav pro mindro rikono – jezevčikos Dašenka. The jov patrinel andre familija. Dživipen bi e Dašenka na avelas dživipen. Hiňi manca kana som nasvalo, javel ke ma, he smutnones pre ma dikhel.
Ciknovarbastar som nasvalo. Hin man vareso le ledvinenca, he astma he o Devel džanel so. Hoj som nasvalo, na phirav but andre škola, he hin mange smutno. Buterval somas andre špitaľa.

Jmenuji se Jirka a brzy mi bude devět let. Mám obrovské štěstí, že žiju ve velké rodině. Mám maminku, tátu, dva bratry a jednu sestru. Jsou starší než já. Ale nevadí to, někdy mi pomáhají, když něco potřebuji, nebo když mne něco bolí.
V naší rodině je také babička, děda a teta Jitka. Sice to není pravá teta, ale je se mnou odmalička. Je to nejlepší kamarádka mé maminky. Mám ji moc rád.
Nesmím zapomenout na svého psa – jezevčíka Dášenku. I on patří do mé rodiny. Život bez Dášenky si neumím představit. Je u mne, když jsem nemocný, přijde ke mně a smutně se na mě dívá.
Odmalička jsem nemocný. Mám něco s ledvinami, k tomu astma a Bůh ví, co ještě. Protože jsem nemocný, nechodím moc do školy a bývá mi smutno. Víckrát jsem byl v nemocnici. Vždycky tam se mnou byla i maminka. Nikdy mne

Esas manca kodoj miri daj. Ňigda man na omuklas. Kerel peske chvilka pre ma. Sikhľarel man sa, del manca duma, bavinel pes manca. Me mištes džanav, hoj paľis rači na sovel, he sa, so na birinďas perdal o džives, kerel rači, kana amen sovas. Sar javava baro, miri daj na kerla nič, savoreha lake pomožinava. Kamavas bi, kaj pes te sovel avri.
Starinel pes cala familijatar, phirel andre buči, sikhľarel le čhavoren – mire kamaraten, he ke koda mek phirel pre bari škola. Le dadeha man tiž bavinav. Bavinahas amen la stavebňicaha, vareso lepinas, mukas le draken. Hin leha pheras.
Hin mište, hoj mire phrala he pheň hine phureder. Savore phiren pro gimplos. Kana hi mange phujes, sa khatar mande keren. Tiž pes manca bavinen. Miri familija hini but bari. Na chudav bare darki sar aver čhavore, ale hin amenge jekhetanes mištes. Maj man avena narozeňini. Nejbuter bi kamavas jekh darkos. Džanav mištes, hoj les nachudava. Kamavas bi aspoň ČINO TE JAVEL SASTO, THE MIRI FAMILIJA.

neopustila. Udělá si na mne čas. Všechno mne učí, povídá si se mnou, hraje si se mnou. Já vím dobře, že pak v noci nespí, a všechno, co nestihla za celý den, dělá v noci, když my spíme. Až budu velký, maminka nebude dělat nic, se vším jí budu pomáhat. Chtěl bych, aby se vyspala.
Stará se o celou rodinu, chodí do práce, učí děti – moje kamarády, a ještě k tomu chodí na vysokou školu. S tatínkem si také hraju. Stavíme ze stavebnice, něco lepíme, pouštíme draky. Je s ním legrace.
Je dobře, že moji sourozenci jsou starší. Všichni chodí na gympl. Když je mi zle, o všechno okolo mne se postarají. A také si se mnou hrají. Moje rodina je opravdu velká. Nedostávám tedy drahé dárky jako ostatní děti, ale je nám spolu dobře. Brzy budu mít narozeniny. Nejvíc bych si přál jeden dárek. Dobře ale vím, že ten nedostanu. Chtěl bych, abych byl aspoň TROCHU ZDRAVÝ JÁ, I CELÁ MOJE RODINA.

Promiň, nemůžu, právě mrhám životem

Michal Klacik

Nejednou se člověk dostane do časové tísně. Nestíhá věci a události, které mu moderní společnost staví pod nohy. I když škobrtne o mnoho věcí, neměl by se nad nimi nikdo zastavovat, ale opět uhánět k další, aby na sprinterské trati života nezpronevěřil ani setinku.
Pokaždé, když si někdo myslí, že svůj čas, který mu od narození poskytla ona neznámá, využívá na maximum, tak nemluví pravdu... nebo si nechce přiznat pravdu. Teprve až se začlení do další činnosti, zjistí, kolik předtím promrhal času, který šel využít k čemusi užitečnému. Nicméně den čítá pouhopouhých 24 hodin, což znamená jistou limitaci v počtu aktivit... a v tom se nachází krása života. Jak protiřečící si, že?

Právě čas všemu dění na světě a v celém vesmíru propůjčuje onen smysl. Díky němu lidé nemohou mrhat svými vzácnými životy. Jedná se o jakéhosi přísného a zároveň spravedlivého učitele. Neexistoval-li by časoprostor a smrt, pak by ztratilo bytí význam... veškeré aktivity by postrádaly smysl.
Čas nutí k uváženému nakládání s životním stylem. Vidina hnijící mrtvoly na hřbitově a tikajících hodin napomáhá k tomu, aby každá sekunda v životě každého člověka nabyla významu a aby ji využil ve svůj prospěch. Jedině tak dospěje k naplnění smyslu bytí. Ten, kdo to neprovede, umře prázdný a s vědomím, že ztratil svůj nejcennější dar, aniž by si jej užil. Ten nahoře to dobře vymyslel.
A proč takový povyk? Dnes si nikdo neváží toho,

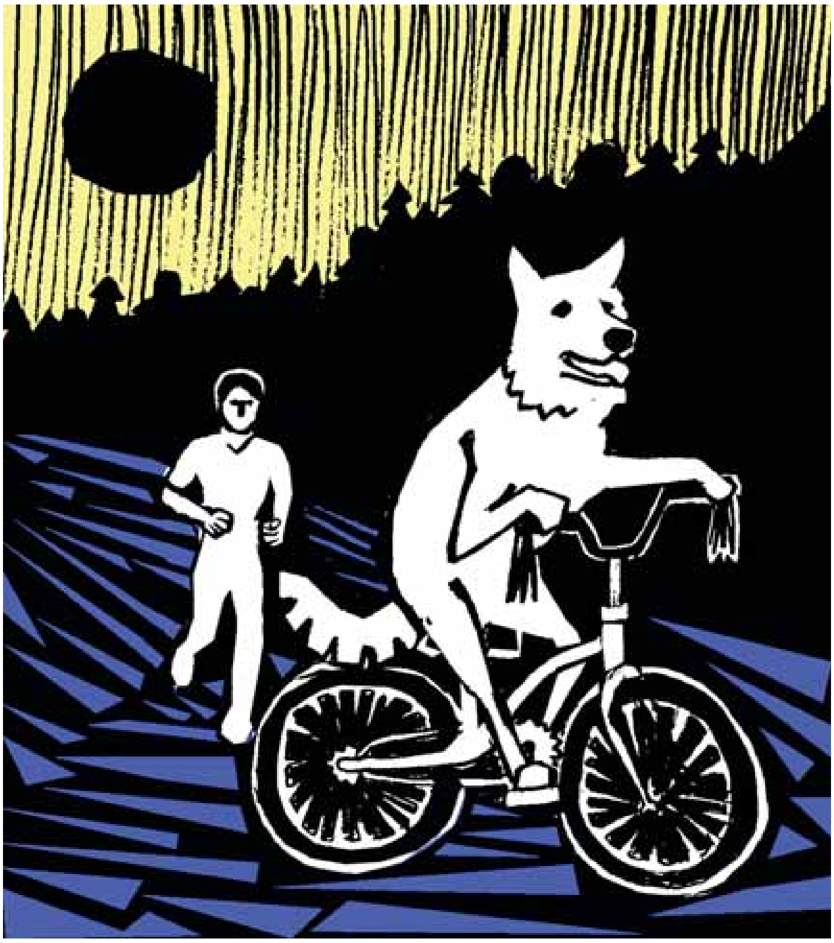
že žije a že zdráv jest. Na každém rohu se válí opilec, hráč a drogově závislý. Svůj čas vynakládají k zamaskování skutečnosti, která i přes jakkoliv hroznou masku je úžasná a jedinečná. Související ztráta pojmu o čase se pak nemilosrdně vymstí díky potrestání, které vzejde z prozření, jež se dostaví až příliš pozdě... ve chvíli, kdy se ručičky hodin již nemají kam pohnout.

Aby člověk činil taková zjištění, musí na ně přijít sám. Bohužel pravdu o ceně života zná jen ten, kdo viděl řádit chladnou ruku v jeho velmi blízkém okolí. V takovém případě lidé začnou žít spořádaně a budou se snažit využít každou chvilku, která se jim nabízí, protože ví, že si pro ně stejně jednou přijde, tak proč si to čekání něčím nevyplnit a nezpříjemnit.

O mojí babičce

Richard Sivák

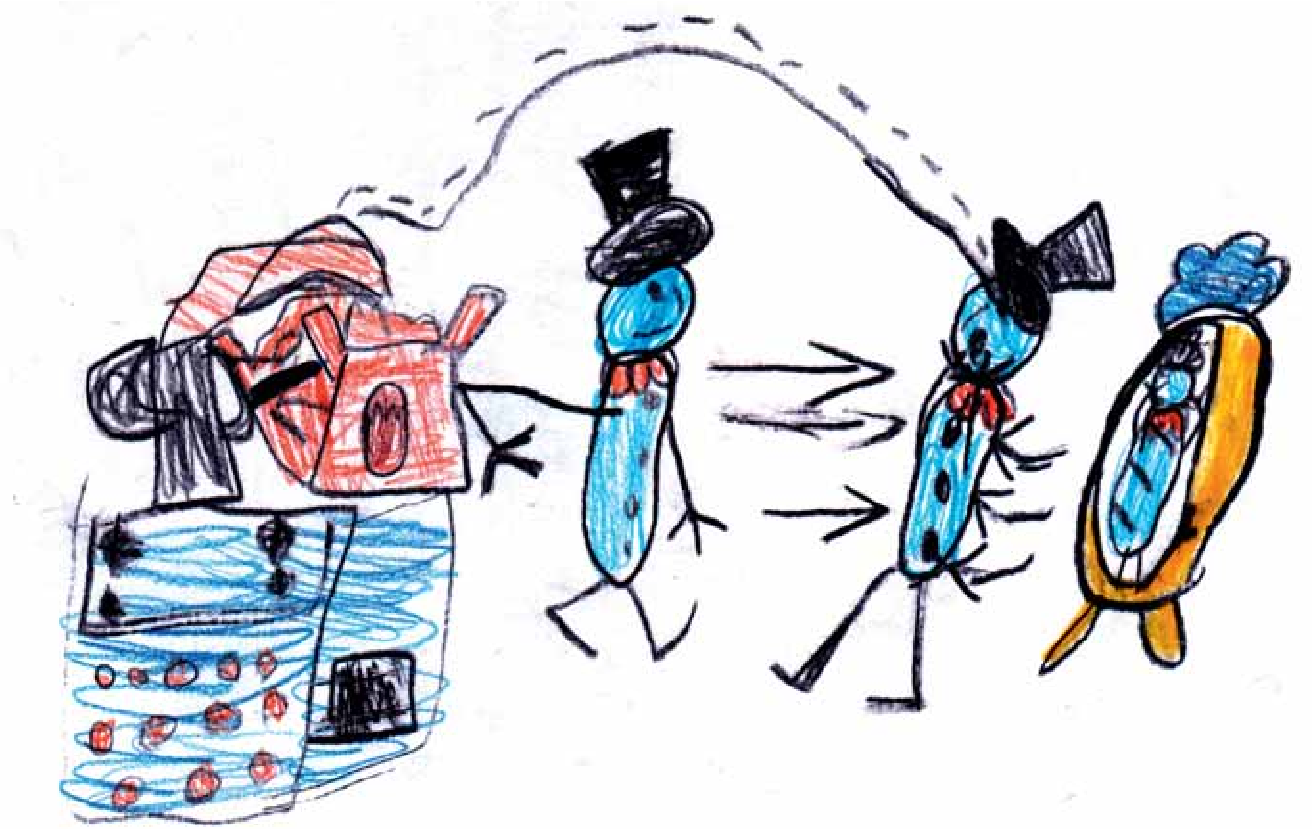
Moje babička je moudrá žena. Ona už je stará, má 81 let. Vždycky mi vyprávěla o druhé světové válce. A taky umí začarovat toho, kdo něco zlého udělal. Vezme lžičky, přehazuje je, mluví si k tomu a ten zlý člověk na druhý den šílí jako blázen. Jednou se babičce něco stalo, jela do nemocnice a my jsme chtěli jet za ní, ale ona už byla druhý den zase doma, protože podepsala revers.
Jednou můj táta někam odjel, mamka na něj čekala tři dny a pak šla za babičkou a ona zase čarovala. Dala tátův svetr na kliku, sedla si u ohně a mumlala si něco. Táta byl druhý den doma a jeli jsme do Vsetína za tetou. Moje teta se uměla proměnit v žábu. Jednou to udělala a my jsme ji nemohli najít.
Taky můj děda uměl čarovat. Když jsme se jednou dívali na film o netopýřech, tak se proměnil v netopýra. Lekl jsem se, ale věděl jsem, že to je moc a moc velké tajemství, a taky jsem věděl, kde dědu hledat. Přece na půdě, jako netopýra. Ráno byl zase doma, ale toho dne umřel a všichni jsme šli na pohřeb.

Asi za měsíc se mi děda znovu zjevil. Šel jsem na hřbitov, byly zrovna Dušičky a bylo dvanáct hodin. Byl se mnou i můj kamarád Vašek. Uviděli jsme tam velikého psa, vypadal jako vlkodlak a měl rudé oči. Vedle něj seděla kočka, co vypadala jako medvěd baribal. Vylekali jsme se a rozběhli jsme se pryč, ale oni běželi za námi. Běželi jsme ostošest a doběhli jsme až k nám domů. Všechno jsme to doma řekli, ale mamka nám nevěřila, tak jsem jí řekl, aby se podívala z okna ven. Stáli tam oba. A mamka se taky lekla, a pak zavolala: „Kšá!“ A oni se rozutekli.
A to je všechno pravda!

Jak skřítek Kytička vařil kaštanovou polívku

Zuzka Pelikánová

Když jednou šel skřítek Kytička do lesa, tak si vzal košík a sbíral kaštany na polívku. A když byl doma, tak si řekl, že dá do hrnce horkou vodu. A bylo jí tam strašně moc. Pak tam dal kaštany a polívka tekla z hrnce. Skřítek Kytička řekl: „Jéjejéje, co se stalo?“ Potom tekla polívka všude. A skřítek Kytička utíkal do svého pokoje a tam se schoval do skříně. A byl v bezpečí. Všichni hledali skřítka Kytičku. Mysleli si, že si hraje na schovávanou. A nehrál.

Potom se klepal skřítek Kytička strachy, když polívka tekla okny a tekla dveřmi. Střecha byla pevná.

A to byla mela. Všichni utíkali do svých domečků. Polívka tekla všude. Tekla všem do domečků.

Všichni naříkali: „Pomóc, je tu polívka!“

A když byl zmatek, skřítek Kytička vylezl ze skříně a dostal nápad. Šel do sklepa a tam našel na něco návod a věci. Potom postavil solární systém. Když ho zapnul, kaštanová polívka začala schnout. A nezbylo z ní nic než kaštany.

Potom všichni volali: „Sláva, polívka je pryč!“ Opravdu, byla to sláva.

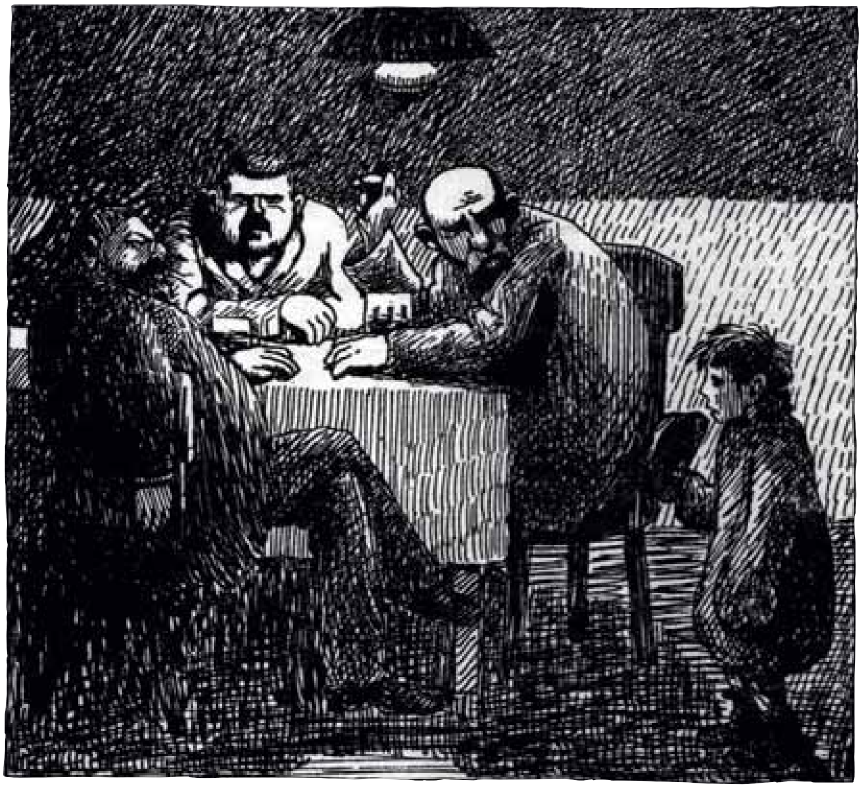
Skřítek Kytička si oddechl a potom místo kaštanové polívky udělal vajíčkovou kaši. Vajíčkové kaše bylo v hrnci tolik, kolik se do hrnce vejde. Ale pozor, měl ještě v balíčku dost, a když si krabici postavil před hrnec, tak se mu tam lila kaše. Vajíčková.

A zase křičel: „Šmankote, tý kaše je tam moc!“ A ještě řekl: „Co budu dělat?“ A všechno bylo jako dřív.

KONEC

Opilec

Maršíček

Byla sobota.
Muž vrátil se v půl noci domů a s prázdnou kapsou a opičkou v hlavě. Vešel do světnice a zaměřil ke stolu.
„Pivo!“ vzkřikl na ženu.
„Již spějí,“ řekla potichu žena.
„Tak se mi kliď!“ křičel muž a hnal se s holí za ženou – – –
Utekla na dvůr, on vzal kastrol a vyhodil jej na dvůr, pak hrnec, jeden, druhý, vyhazoval vše, na co přišel.
Pak se zdvihl potácivým krokem a s klením šel pryč. Ze dvora ozývalo se tiché štkaní ženy a pláč dítěte – nemluvněte.

Jak si malé děti hrají

Maršíčková

Jednou ve čtvrtek odpoledne chtěla má sestra, abych jí našla hračky, že si bude s bratříčkem Vláďou hrát.
Shledala jsem hračky. Sestra šla na dvorek a tam si udělala s bratrem kuchyň a pokoj z cihel a tam si srovnala hračky. Když vše již bylo hotovo, povídal bratr: „Víš co, ty budeš máma a já budu táta.“
Sestra přisvědčila a pravila: „Tak když jsi táta, musíš taky chodit do práce.“
„No tak mi dej motyčku, já půjdu kopat brambory.“
„Tu máš a už jdi,“ a podala mu pohrabáč. „Ať přineseš taky hodně peněz!“ volala za ním.
Za chvilku přišel bratr zpátky a nesl plné kapsy kamínků. Vyndaval je a povídal: „Tady máš, mámo, peníze a tuhle holčičku.“ A do ruky jí kladl podlouhlý kámen.

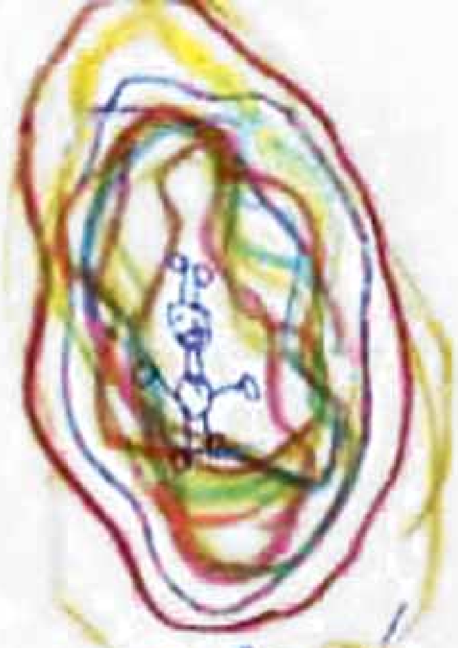
Večer u nás

Hora

„Jendo, když jsi ještě obutej, dojdi pro vodu a pro uhlí," pravila ke mně matka. Přinesl jsem vodu i uhlí. Vodu postavil jsem na plotnu ohřát pro otce.
Za chvilku přišel otec.
„Dobrý večer! Máry, podej mi zouvák. Dnes mě ty boty nějak tlačí. A vodu, matko!"
Maminka nalila do škopku vodu. Tatínek se umyl. Vynesl jsem vodu ven a pak uklidil šaty, které tatínek nosí do práce.
„Tak a teď mi dej jíst," ozval se otec. „Dnes jsem si vzal ráno málo chleba a mám už skoro hlad."
Po jídle tatínek rozsvítil lampu, vzal si knihu a posadil se za stůl.
„Venco, podej mi dýmku, musím si trochu zakouřit."
„Zas musíš kouřit," hubuje matka, „kolik paklíků vykouříš týdně? Leksa nekouří a je taky živ a zdráv."
„Ty ale na mě pořád bručíš. Když chceš, nemusím kouřit." Nato otec zvedl se od stolu a šel spát.

Příspěvky žáků školy ve Světci byly původně otištěny ve čtvrtém čísle 1. ročníku původního Klíčení v roce 1906. Křestní jména autorů neznáme, dívce bylo tehdy jedenáct let, chlapcům třináct.

PORTÁL

JETODIVNÁ VĚCIČKA
TAKOVÁNÓ DIVNÁ VSTOUPÍŠ
DO TOHO AVONO DĚTO PŘENE-
SEJINAM NO TAK NĚJAK DIVNÝ
NOATAK NĚJAK TAK UŽTO TAKNĚJAK.
nějak divný a JÁ OTOM PROSTĚ
NIC NEVIM

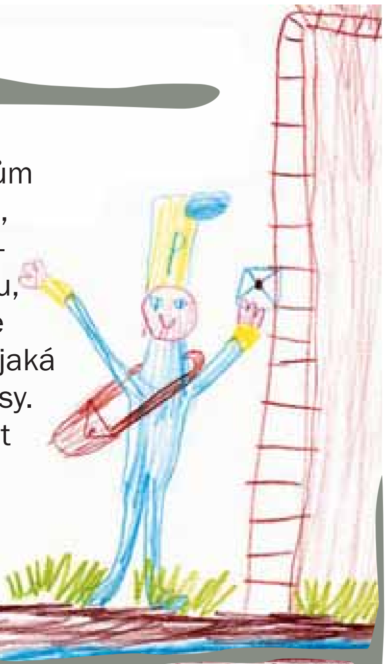
O pošťákovi, který má skvělou hlavu

Esík

Jednou se pošťák Pepa vydal roznášet dopisy. Ale přišel k domku, který se mu zdál neznámý. Řekl si: „Jéje, jestli jsem to já nešel někam jinam, než jsem měl.“ Ale přece jenom v tašce našel dopis, který odpovídal, že by se měl doručit do toho domu.

Ale protože ten dům měl dlouhý žebřík, pošťák musel nejprve vylézt nahoru, aby věděl, jestli je vůbec u domu nějaká schránka na dopisy. Tak tedy začal lézt nahoru na žebřík.

Ale najednou šlápl trošku vedle, než byla jedna šprucle žebříku.

To ho trošičku rozčílilo, a jak nedával při tom rozčílení pozor, spadl dolů.

Až se zase vzpamatoval dole pod domem, řekl si: „Tak takhle to nejde, musím na to jinak.“ Vyhodil nahoru provaz, aby se lepším způsobem dostal nahoru.

Nahoře naštěstí našel schránku zrovna na dopisy. Když dal dopis do schránky, odešel domů a byl rád, že aspoň něco doručil.

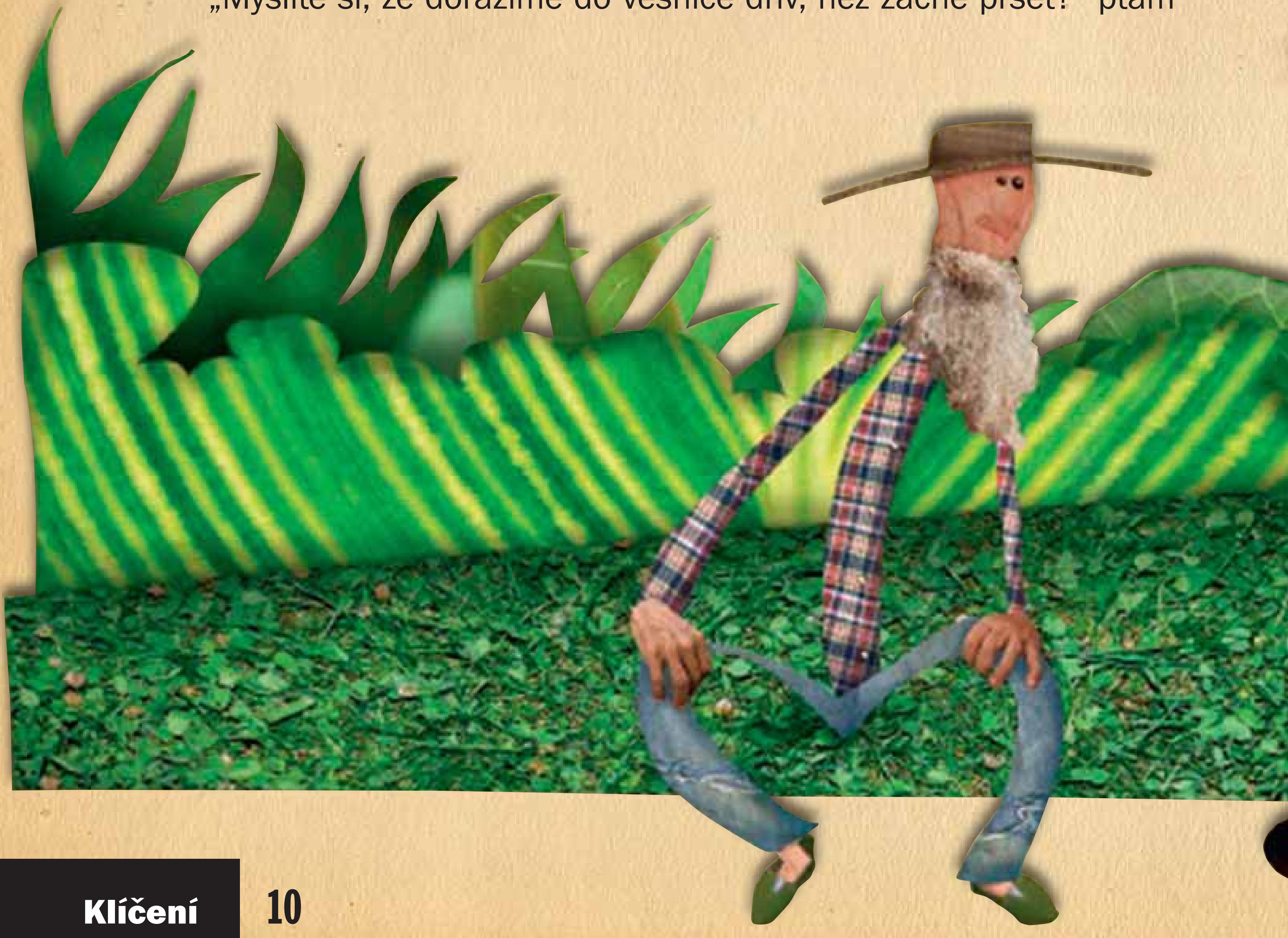

Příběh barev

Subcomandante Marcos

Starý Antonio ukazuje na odpolední oblohu, kterou křižuje papoušek ara. „Podívej," říká a já vidím oslepující záblesk barev na pozadí šedivých mraků, které ohlašují brzký příchod deště. „Tolik barev na jednom jediném ptákovi, to skoro ani není pravda," prohlašuje, když jeho zrak doputuje až k vrcholku kopce. Starý Antonio si sedá na úbočí lemující cestu a dává si dobrý pozor na to, aby nesedl do bahna, kterého je všude kolem dost a dost. Nabírá dech a přitom si balí novou cigaretu. Že zůstal vzadu, si všimnu až po několika dalších krocích. Vracím se a sedám si po jeho boku.

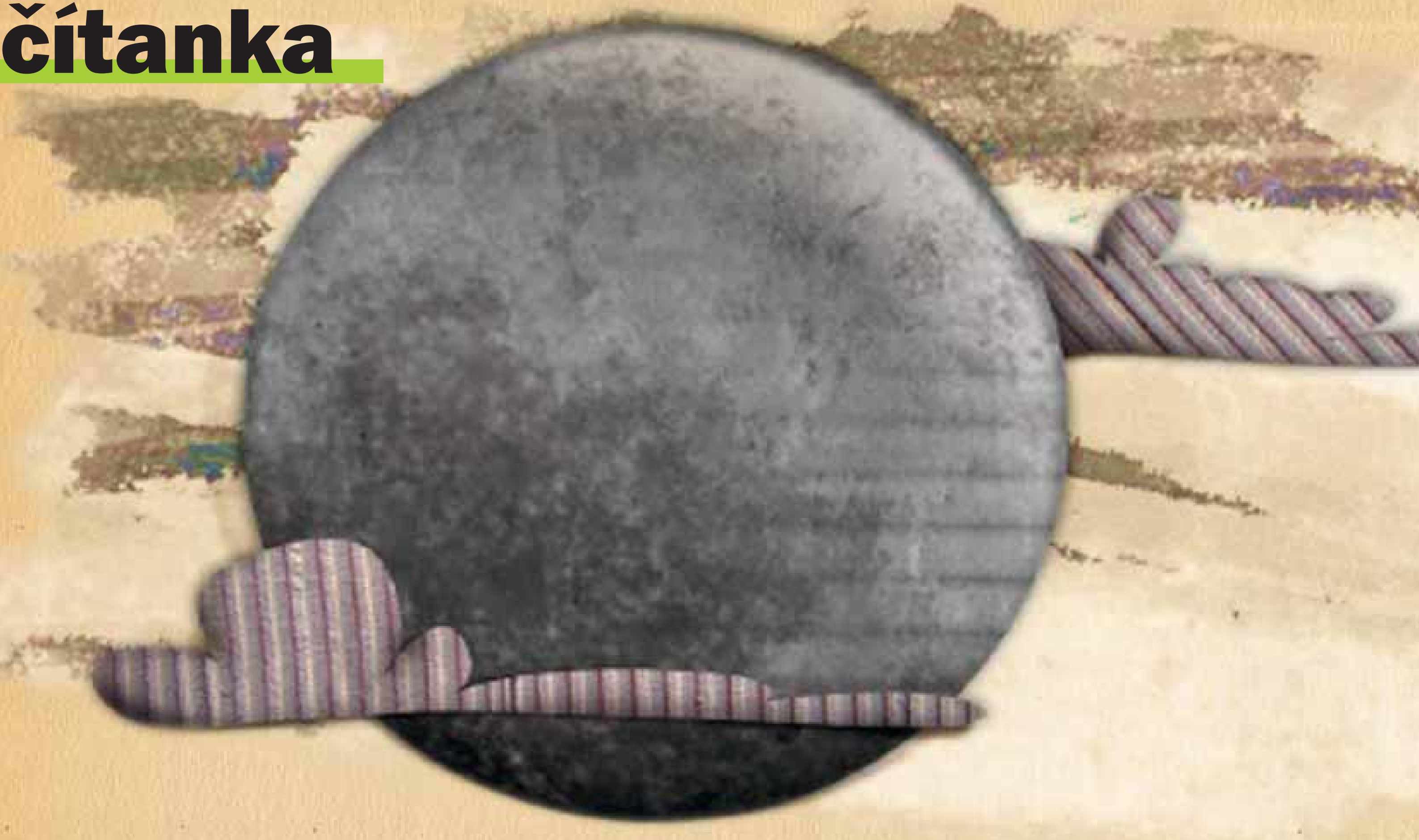
„Myslíte si, že dorazíme do vesnice dřív, než začne pršet?" ptám

se ho, zatímco si zapaluju dýmku. Zdá se, jako by Starý Antonio vůbec neposlouchal. Teď je to hejno tukanů, které zaměstnává jeho pozornost. Ubalená cigareta, kterou žmoulá v ruce, čeká na to, aby mohla začít vytvářet líně plující kouřové signály. Odkašle si, zapálí cigaretu, najde si tu nejpohodlnější možnou pozici k sezení a pozvolna se pustí do vyprávění:

„Ne vždycky papoušci vypadali tak, jak vypadají teď. Vůbec nebyli barevní, naopak byli úplně šedí. A ani ten dlouhý ocas neměli, pera na něm byla krátká, takže se celkově podobali spíš zmoklým slepicím než čemu jinému. Prostě to byli jenom další z velkého množství ptáků, kteří se na světě objevili bůhvíjak,

protože ani sami bohové nevěděli, kdo a jak ptáky vytvořil. A tak to bylo po dlouhý čas, až do té doby, než se bohové probudili. Byla to dlouhá noc, kdy i lidé spali nebo se milovali, což je příjemný způsob, jak se unavit před tím, než se jde spát. Potom ale řekla noc dni: *Teď je řada na tobě*. A bohové spolu soupeřili, vždycky spolu soupeřili tihle druzí bohové, kteří byli už od začátku soupeřiví, ne jako těch úplně prvních sedm bohů, kteří stvořili svět. A bohové spolu soupeřili, protože svět byl hrozně nudný, když měl jenom dvě barvy, které tvořily všechno kolem. Roztrpčení bohů se dalo pochopit, protože se na světě střídaly jenom dvě barvy: první byla černá, která vládla noci, a druhá bílá, která se rozlévala během dne. A ta třetí, šedá, která se ukazovala při svítání a stmívání, to vlastně ani nebyla barva, ale jenom takový přechodný stav mezi bílou a černou, aby se jedna barva neměnila v druhou příliš rychle. A tihle bohové byli soupeřiví, ale taky moudří. A na jednom svém shromáždění se dohodli, že vytvoří větší množství barev, aby muži a ženy na světě žili a milovali se s ještě větší radostí.

Jeden z bohů se pak vydal barvy hledat a po cestě přemýšlel o nových barvách a tak moc o nich přemýšlel, že se zapomněl dívat pod nohy, zakopl o pořádný kámen a praštil se do hlavy, až mu z ní začala téct krev. A tenhle bůh, potom co nějakou chvíli láteřil a bědoval nad svým zraněním, se podíval na svou krev a uviděl, že má jinou barvu než bílou nebo černou, a rychle se rozběhl za ostatními bohy, aby jim ukázal novou barvu.

A bohové dali téhle třetí, nově objevené barvě jméno červená. Další z bohů se potom dal do hledání barvy, kterou by se dala namalovat naděje. Hledal, dlouho hledal, až ji konečně našel a na shromáždění bohů ji představil a oni tu čtvrtou barvu pojmenovali zelená.

Jiný bůh začal netrpělivě rozrývat zem, a tak se ho ostatní ptali: *Co to děláš?*

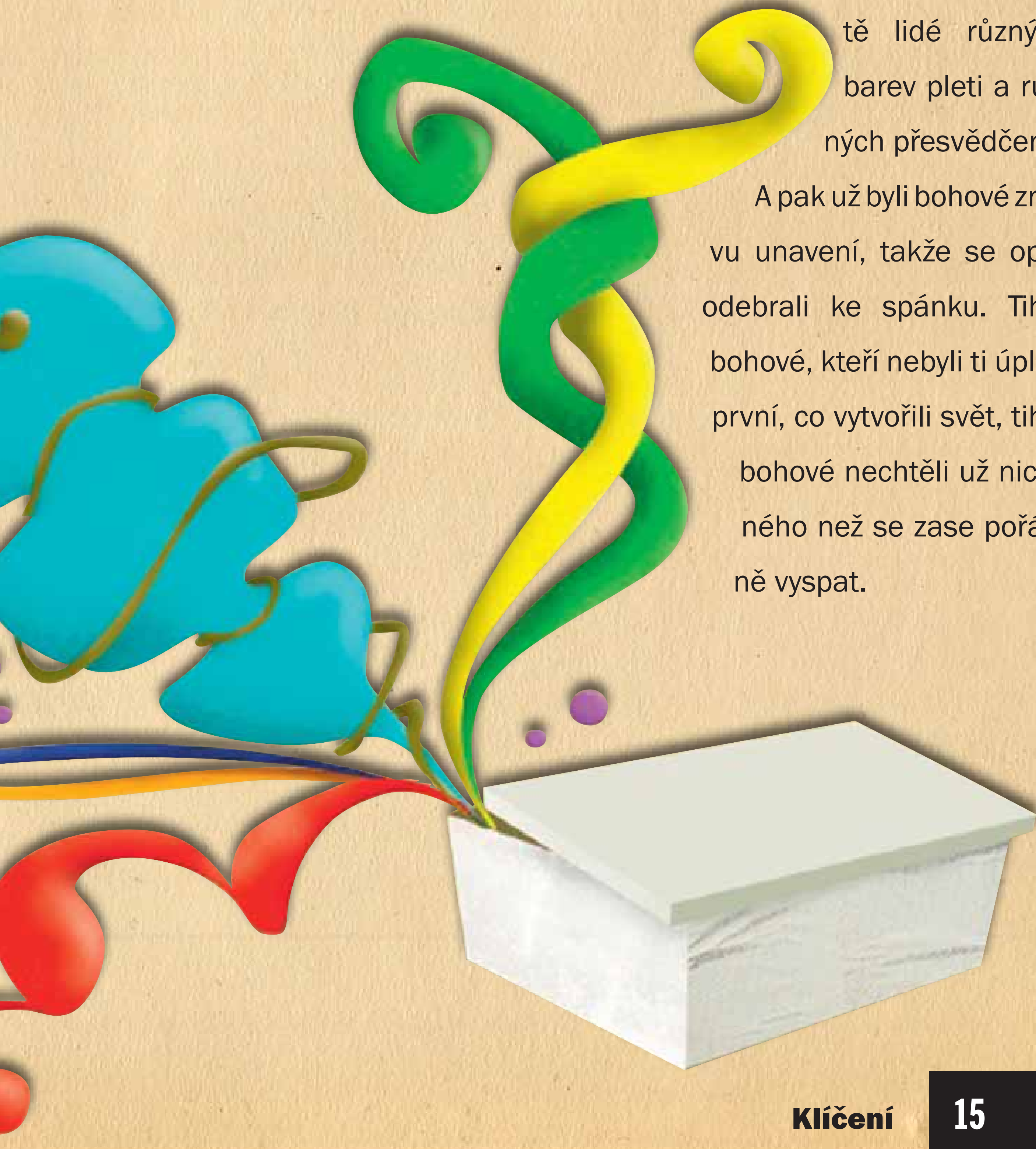
Hledám srdce Země, odpověděl bůh, zatímco se kolem něho vršily hromady vykopané hlíny. Po nějaké době tenhle bůh našel srdce Země, ukázal ho ostatním bohům a společně se domluvili, že té páté barvě budou říkat *hnědá*.

Další bůh vyrazil směrem k obloze. *Půjdu se rozhlédnout, jakou barvu má svět,* řekl a pak stoupal a stoupal směrem vzhůru, až byl už docela vysoko na to, aby viděl, jakou barvu má svět. Nevěděl ale, jak tu barvu světa snést dolů k ostatním bohům, a tak se na barvu světa dlouze zadíval, až z ní dočista oslepl, protože se mu barva světa vpila do očí. Opatrně potom z oblohy doklopýtal a dotrmácel se až na místo shromáždění bohů a pověděl jim:

V očích mám barvu světa. A oni tu šestou barvu pojmenovali *modrá*.
Jiný bůh taky hledal barvy, když vtom uslyšel dětský smích. Opatrně se k dítěti přiblížil, a když nedávalo pozor, zmocnil se jeho smíchu a nechal dítě jen s jeho pláčem. To vysvětluje, proč se děti v jednom okamžiku smějí a hned nato se zničehonic rozpláčou. Bůh odnesl dětský smích k ostatním bohům a ti této sedmé barvě dali jméno *žlutá*.
Potom už byli bohové unaveni, a proto šli raději spát. Předtím ale ještě uložili všechny barvy do krabice, kterou postavili pod strom ceiba.
Jenže krabice nebyla dobře zavřená a barvy vyklouzly a začaly se radovat a milovat se, a tak vznikla spousta nových barev. Ceiba vše po očku sledovala a potom všechny barvy pochytala a vrátila zpátky do krabice, aby je nesmyl déšť.
A když znovu přišli bohové, barev už nebylo jenom sedm, ale mnohem víc. Bohové se podivili, obrátili se k ceibě a pravili: *Ty jsi dala život barvám, ty budeš dávat pozor na svět a z tvé koruny taky celý svět vymalujeme.*

A vystoupali do koruny ceiby, odkud začali rozhazovat barvy na všechny strany. Modrá zčásti klesla na vodu a zčásti přikryla nebe, zelená se snesla na stromy a rostliny, hnědá, která byla ze všech nejtěžší, spadla až úplně na zem, žlutá jako dětský smích odletěla ke slunci, červená proklouzla ústy zvířat a člověka, kteří ji snědli, a od té doby jsou uvnitř červení, a černá a bílá – ty už byly na světě předtím. A protože bohové barvy vypouštěli na všechny strany bez ladu a skladu, některé z barev potřísnily i lidi, a proto jsou na světě lidé různých barev pleti a různých přesvědčení.

A pak už byli bohové znovu unavení, takže se opět odebrali ke spánku. Tihle bohové, kteří nebyli ti úplně první, co vytvořili svět, tihle bohové nechtěli už nic jiného než se zase pořádně vyspat.

Ale ještě předtím, aby na barvy nezapomněli, hledali způsob, jak by je mohli uchovat. A celým srdcem usilovně přemýšleli až do té doby, než zpozorovali papouška aru. Bohové papouška chytili a začali na něj nanášet barvy a prodloužili mu taky pera, aby se na něj všechny barvy vešly. A takhle papoušek ara přišel ke svému pestrobarevnému kabátku a od té doby si lítá mezi námi, aby muži a ženy nezapomněli, že je na světě mnoho barev a mnoho přesvědčení.

A taky že svět bude šťastný, pokud všechny barvy a všechna přesvědčení na něm budou mít své místo.“

(2005, přeložil Lukáš Sirotný)

Subcomandante Marcos je mluvčím zapatistů, domorodých povstalců v jihomexickém státě Chiapas. Zapatisté povstali 1. ledna 1994, aby bojovali za půdu, jídlo, zdraví, vzdělání, nezávislost, svobodu, demokracii, spravedlnost a mír – tedy za to, aby mohli důstojně žít a svobodně o svých životech rozhodovat. Marcos odešel k indiánům do džungle zhruba před třiceti lety, přijal povstalecké jméno a od té doby pracuje, žije a bojuje jako zapatista. Je známý také pod přezdívkou El Sup.

Žlté a zelené lopty, farební psíčkovia

Víťo Staviarsky

Predávam hračky, na stole medzi zeleninármi. Ľudia sa pri mne zastavujú, usmievajú sa, berú tie hračky do ruky, ohmatávajú ich ako nejaké paradajky, krútia hlavami, no potom ich hodia naspäť… a nekúpia si nič. Asi by chceli všetko zadarmo.

Akási mamička, s chlapčekom, mladá a svieža, prichádza k stolu, lebo ju zaujali lopty. Poťažkáva ich v ruke…

„Dajte mi žltú," rozhodne sa.

„Zelenú!" skáče jej do reči synček.

„Zelenú neuvidíš v tráve," hovorí matka vážne.

„Chcem zelenú!!!" opakuje chlapec.

Vyberám teda zelenú, podávam žene, jej sa však zelená očividne nepáči.

„Nie. Žltú dajte! Je taká pekná… farebná."

„Rudko má zelenú!"

„Budú sa vám pliesť," vynájde sa matka.

„Ja si ju označím!" nedá sa chlapec.

„Dobre teda," rezignuje matka. „Dajte zelenú!… Čo stojí?"

„Päťdesiatpäť."

„Poď!" vraví synovi, „vedľa ich majú za päťdesiattri!"

Veľavýznamne na mňa pozrie a ťahá chlapca preč. Ten sa však chce silou mocou vrátiť k stolu.

„Loptúúúúúú…" kričí, takmer sa dotýka rukou zeme.

Zelená lopta akoby na to čakala. Predal som ju, len čo odišli. Dúfam, že teraz prídu a budú ju chcieť. Ani to nedomyslím, vracia sa mamička s chlapcom.

„Tam majú lopty za šesťdesiattri," vysvetľuje mi a červená sa.

„Zelenú som práve predal, pani…" vravím.

„Tak dajte žltú," prehodí veľmi potešená.

„Zelenúúúú," rozkričí sa chlapec znova.

„Zelené nemajú! Si hluchý?" stráca matka nervy.

„Ach! Aké pekné lopty…" zamieša sa akási babička s bakuľkou, ťažko dýcha, usmieva sa, ledva sa vlečie k stolu. „Čo stoja?"

„Päťdesiatpäť, pani."

„PRÍÍŠERNE DRAHÉÉ!!!"

„Vedľa ich majú za šesťdesiattri," vysvetľuje mamička, usmieva sa na mňa. Vie svoje.

„A v meste za štyridsaťpäť!… Zvláštne, nemyslíte?" vraví tá milá starenka a odkrivká sa k zelenine. Asi tam tiež ide kontrolovať ceny.

Mamička sa zamyslí, nakloní sa ku chlapčekovi a šepká mu, aby som i ja počul:

„Poď, Janko! V meste majú lopty lacnejšie!… Majú aj zelené!"

Triumfálny pohľad. A ťahá synka preč. Chlapec, ten už skoro leží na chodníku.

„Loptúúúúú," počujem ešte z diaľky.

No nepočúvam dlho. Nejaký ožran, v zamastenej vetrovke, hľadí na mňa, akoby ma hypnotizoval, kníše sa a spiklenecky na mňa žmurká…

„My dvaja urobíme kšeft…" prehlási napokon.

„Aký kšeft?" smejem sa.

„Per-fekt-nýýý!"

Siaha do zadného vrecka, dlho v ňom loví, až konečne, podarí sa mu z neho vybrať plnú hrsť stokorunáčok.

„Všetko kúpim!" šermuje rukou nad pultom.

Peniaze mu však padajú medzi hračky, on ich hľadá a zbiera. Jedna z bankoviek sa mu zapletie medzi plyše. Opatrne, tak aby to on nepostrehol, ju pozorujem.

„Akože všetko?" pýtam sa prekvapene.

„Zabaľ mi všetko a nemudruj!" precedí pomedzi zuby.

Možno to myslí vážne. Nuž teda balím, zapisujem, počítam a čakám, čo sa bude diať. Opilec sa kníše, ledva sa drží pultu, ale vo chvíli, keď mu nabalím prvú tašku, prehlási: „Čo robíš?"

„Vraveli ste všetko!"

„Bol to len žart! Ha-ha," smeje sa. „Prepáč!"

Svojrázny druh humoru!
„Čo vlastne chcete?“ osopím sa naň.
„Psíka...“ hovorí, teraz už krotko.
„Ktorého?“
„Toho šedého!“ ukáže naň prstom.
„Tento je hnedý!“
„Mne to nevadí!“
Zabalím mu psíka do igelitového vrecka, muž si ho strká pod pažu, podáva mi stokorunáčku, ale tá spadnutá tam stále je. Muž si ju možno nevšimol, ale usmieva sa, akoby o nej vedel. Akoby ma skúšal. Zasa nejaký žartík, myslím si, vydávam mu peniaze, opilec si ich strčí do zadného vačku, odchádza, stokorunáčku si nevšíma. Čudné! Lenže tu, akoby schválne, primotajú sa k stolu akési slečny a kričia, div neohluchnem.
„Spadla vám stokorunáčka, ujo! Aha! Tam je!“
Chtiac-nechtiac, musím bankovku vziať a mávať ňou na muža: „Pane! Stratili ste peniaze!“ Musím sa ešte i usmievať. Aj slečny sa usmievajú. Možno ani nevedia prečo. Obchytkávajú hračky. Keby radšej vypadli, bolo by lepšie...

O piatej začalo pršať, no ľudia z tržnice nezmizli. Muchy zmizli, no ľudia nie! Tí by brázdili trhovisko, aj keby padali kamene z neba!
Zastaví sa pri mne dôchodca. Dlho sa díva, čosi hľadá a čím dlhšie sa díva, tým je rozzúrenejší. Až sa celý chveje od zlosti.
„Rýchloobväzy máte?“ vybuchne na mňa, lebo sa už asi dostatočne vynadíval.
„Nie.“
„A to už prečo???“
„Máme len hračky...“ krčím ramenami.
Zasa sa dlho díva. Asi mi neverí. A zasa čosi hľadá, snorí...
„Samé hlúposti!“ dupne si zlostne. „Ale rýchloobväzy, tie nemáte!“
Čelom vzad. Odchod.
Niekoľko detí udriem po prstoch, zdá sa mi, že chcú kradnúť. A tu ma ktosi potľapká po pleci. Otočím sa. Opilec.

„Daj psíčka," vraví.
„Veď už máte..."
Prehľadáva sa.
„Držíte ho pod pažou..."
„Aha?" vyberá ho z tašky, obzerá si ho, porovnáva s ostatnými na stole.
„Je nejaký malý..." konštatuje.
„Sú veľkí i malí..."
„Ty si mi dal malého..."
„Lebo ste ho chceli..."
„Daj veľkého!"
„Stojí stotridsať..."
„Spamätaj sa, človeče!"
No neodchádza. Opretý o stôl, kníše sa a dlho loví vo vreckách.
„Zajtra tu budeš?"

Zvečerieva sa. Pomaly začínam baliť. Zeleninári už tiež balia. Zopár lôpt sa ešte predá. Červené, žlté. Ostanú napokon už len biele. Tie chce málokto.
Ale kto neprichádza? Mamička zo synom. Vrátili sa z mesta.
„Ledva vládzeme," vraví mamička zadýchane. „Po čom sú vlastne tie lopty?"
„Päťdesiatpäť."
„V meste ich majú za sedemdesiatpäť. A to som platila i za lístok! Dajte mi zelenú!... A ty už prestaň fňukať!" osopí sa na chlapca.
„Ľutujem, máme už iba biele..."
„Budete tu ešte chvíľku?" zháči sa mamička.
„Kým nezbalím."
Rúti sa s chlapcom vedľa.

„Vyber tých psíčkov!"
Opilec je tu znova. Mal by som ho vyhnať. No nechce sa mi. Už je koniec.
„Načo?" pýtam sa.
„Chcem ich vidieť."
Vyberám ich, rozostavím. Možno si vyberie, alebo stratí peniaze.
„Po čom ich máš?"
„Šesťdesiatpäť," vzdychnem. „Veľký stotridsať."
„Si nejaký drahý...!"
A tak psíčkov znovu zbalím.
Už sa skoro stmieva, keď znovu pribieha matka so synom.
„Smola. Lopty už vypredali... Dajte mi bielu. Veď je to napokon jedno. Čo tam po farbe."
„Ja nechcem loptúúú!" rozkričí sa chlapec.
„Čo teda chceš?"
„Psíčkááá!"
„Ale chcel si loptu?!?"
„Chcem psíčka so srdiečkom."
„Zbláznim sa z toho chlapca," vraví matka bezradne. „Po čom je ten pes?"
„Šesťdesiatpäť."
„Dajte ho," vzdychne si a vyberá peňaženku, aby to mala z krku. Chlapec ani nepípne, dočkal sa a ja si šúcham dlane, lebo som sa dočkal tiež. Keď tu zrazu, čo čert nechce, vynorí sa spoza rohu nejaká starenka. Je to vari tá istá? Áno. Nemá čo robiť? Asi nie. Zastaví sa pri stole, obzerá si tovar, aj keď je pult už takmer prázdny.
„Chutní psíčkovia," povie s úsmevom, berie jedného do ruky, otáča si ho pred sebou, pokrúti ním chlapcovi pred nosom, snáď aby ho podráždila. „Sú takí krásni. Človek takmer neodolá... Po čom sú?"
„Šesťdesiatpäť," zopakujem.
„Preboha!" zhíkne. „Čo je na nich také drahé?"
„Dnes je aj chlieb drahý, pani."
„To vy ich obzvlášť draho predávate!" vraví a hodí psíčka na kopu.
„Nemyslím si, pani."
„Ale áno. Keby bol lacnejší, bola by som ho vzala," povie a pritom žmurká na mamičku: „V meste ich majú po päťdesiatpäť!"
Chvíľa ticha. Mamička je v rozpakoch.
„Vezmete si psíčka?" nalieham.
„Ešte si to rozmyslím," hlesne a ukrýva peňaženku. „Budete tu zajtra?"
„Neviem," poviem po pravde.
„Buďte tu! My sa zastavíme... Okolo piatej večer."
„Nezoberiete si ho teraz?"
„Ešte sa pozrieme do mesta," hovorí mamička a definitívne odchádza.
Nech si ide. Energie má dosť. Je mladá. A ešte svieža. Zatiaľ!
„Psíčkáááá..." rozlieha sa prázdnym trhoviskom.

Šesť hodín. Zeleninári sú už preč. I opilec kamsi zmizol. Ostali sme tu len dvaja. Ja a babička. Stojí obďaleč, škodoradostne sa usmieva. Asi ju to baví, takto tu stáť, kaziť mi kšefty po celý deň. Zohnem sa, ukladám tovar do tašiek, keď zrazu počujem:
„Zlodeji ste."
Komu to hovorí? Premýšľam, zdvihnem hlavu. A ona to hovorí mne!
„Okrádate poctivých ľudí!... Áno, je to tak!"

„To máte odkiaľ?“ smejem sa. „Z televízie?“
„Aj vy ste zlodej!“ mieri na mňa paličkou.
Len počkaj, ty baba jedna, myslím si, veď ja ti ukážem, kto je zlodej! A schválne, celkom pri odchode, „čírou“ náhodou, zabudnem si jedného psíčka na stole.
To staré, oranžové auto s veľkým srdcom a nápisom „Hračky“, zaparkované hneď vedľa, je moje. Uložím tašky, sadám si za volant a v spätnom zrkadielku po očku sledujem, čo bude starena robiť.
Stojí pod svetlom pouličnej lampy. Obzerá sa. Opatrne, krôčik za krôčikom sa posúva k stolu. Ešte sa otočí k autu, či sa nedívam... A tu, konečne, schmatne psíčka. Šup si ho do vrecka! Rýchlymi krokmi odchádza do tmy.
„Tak to vidíš!“ vravím si a spokojne sa usmievam.
Naštartujem auto. Vyrážam domov...

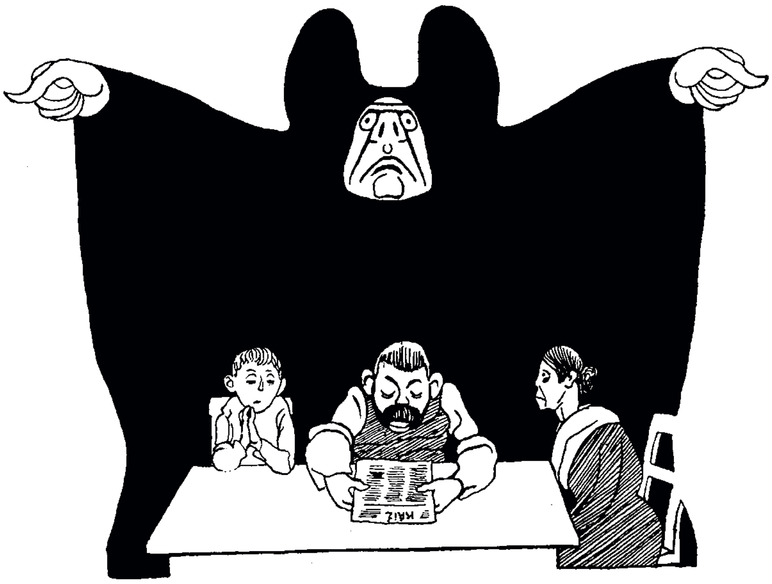
(2001)

Víťo Staviarsky se narodil v roce 1960 v Prešově, vystudoval scenáristiku a dramaturgii, živil se jako kulisák, ošetřovatel v psychiatrické léčebně a v protialkoholní záchytné stanici v Prešově a jako scenárista na volné noze. V roce 2007 vydal novelu Kivader, v roce 2009 soubor povídek Záchytka, v roce 2012 prózu Kale topanky. Podle jedné z povídek natočil v roce 2012 jeho syn Rišo Staviarsky film Andyho žena

Sen malého hocha

Max Leonier

Býval jsem někdy mlád a mládí, to mívá často bujné sny.
Má malá hlava často klesala únavou pod tíží nadějí a sny dráždily duši. Nevím proč! Neptal jsem se nikoho, proč že už dítě musí žít a těšit se jen sny, a to jasno budoucnosti, tak hřející dětské srdce, proč nevrhne své paprsky na skutečné mládí? Chudým dětem váznou takové otázky na rtech.
Tak nikdy jsem se neptal. Jen matka někdy ve zvláštních chvílích, když vracela se z pole – nápadně mne k sobě přitiskla a v polibcích konejšila: „Dobrý, milý hošku! Život už je takový. My chudí lidé nesmíme chtít více, než máme.“
A plakávala při tom.
Proto sedával jsem sám s naším Vořechem pod velkou košatou jabloní, díval se na její květy a bujné zelené listy, na krásná, jasná a tak nesmírně veliká oblaka a snil jsem:
Co budu?
Až vyrostu, koupím si vranku, kobylu, jako má šafář, a budu jezdit po polích.
Ale šafář nadává, kleje!
Hm, pak si vranku nekoupím! Na maminku taky klel, až plakala.
Zdálo se mi, že má hlava klesla hodně hluboko k zemi a že jsem počal přemýšlet o jiném.

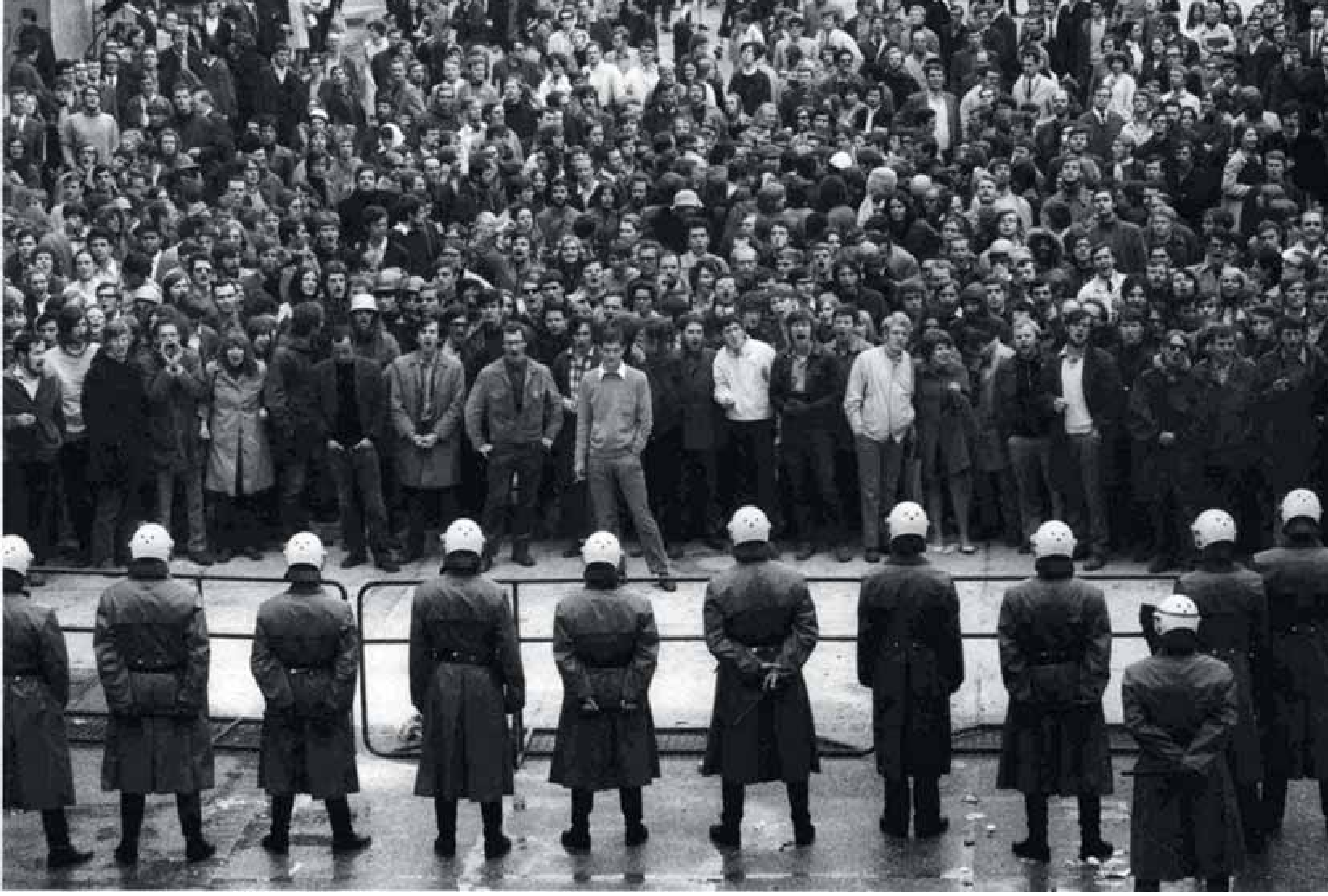

Vořech položil svou hlavu na můj klín a jeho upřímné oči hledaly můj obličej.
Vořech byl dobrý pes a měl mě rád. Sedím, sedím chvíli, a v hlavě to krouží stále dokola. Když ne šafářem, něčím přece musíš být!
Velebným pánem?
Ne, velebným pánem ne! Vždyť nám vyhnal pana učitele. Plakal, plakal tehdy pan učitel, když se loučil s třídou: „Děti, mám vás rád, ale pryč musím. Velebný pán udal, pan inspektor odsoudil. Půjdu jinam, ale nezapomeňte, že jsem vás měl rád. Byly jste mou radostí.“ A my plakali a věšeli se mu na ruce. Byl tak hodný, dobrý, ten pan učitel.

Myslím, co ze mne jednou bude, a vtom po naší mezi koňák! Šavle zářila ve slunci, pěkný kabát a lesklá helmice. Kůň sotva země se dotýkal.
„Vojákem, jenerálem budu!“ vzkřikl jsem mimoděk, až se Vořech lekl. A koňák přeletěl k jabloni, skočil dolů a čekal. Za chvilku rojilo se kolem vojáků bezpočtu, přišli kolem našeho stohu a rozestavili se do řady. Koňák před ně, vypnul se a... a... a... hovořil cizí řečí. Nerozuměl jsem, ale vojáci rozuměli, protože se k sobě tlačili. Koňák však počal křičet, přiběhl k jednomu vojákovi a šťouchl ho do prsou, až se mu oči zalily.
Bylo mi líto toho vojáka, vypadal tak smutně, tak zvlášť smutně. Co udělal? A lítost byla tak silnou, že jsem nechtěl býti už ani jenerálem, protože bych musel tlouci vojáky do prsou...
Když odtáhli, sedl jsem si zase pod jabloň, Vořech položil si hlavu na můj klín a já myslil. Ne na to, čím bych chtěl být, ale proč šafář lidem nadává, velebný pán pana učitele vyhnal a koňák vojáčka tloukl. Vždyť by to nemusilo být. Takoví páni! Má hlava se sklonila hloub a ručky se křečovitě zaťaly. A když mne maminka pod jabloní našla, ptal jsem se jí: „Mamičko, je eště větší pán než šafář ze dvora?“
„Je, eště větší! Správec ze zámku!“
„A také nadává?“
„Nenadává. Proto má šafáře!“
„A velebný pán? Ten je velký, viď?“
„Je, hošíčku, je. Je to sluha boží.“
„A boží sluhové udávají pana učitele?“
Tu maminka políbila má ústa a tiše řekla:
„Nesmíš tak říkat. Pan kaplan by se pohněval –“
„A pánbů ne?“
„I pánbůh!“
„A proč všichni velcí páni se hněvají? Proč nejsou jako ty a já, maminko?“
A tehdy opravdu jsem myslil, že páni ani jinak nemohou, jen se hněvat a býti zlí. V tom je jejich cena a jejich velkost.
Byl jsem dlouho smutný, ale když jsem vyrostl a rozuměl životu, poznal jsem, že láska se neusídlila v srdci pánů a sen můj – býti pánem – ztroskotal...

Text vyšel původně ve druhém čísle Klíčení v roce 1905 (tehdy příloze časopisu Práce) v rubrice Červená školka. Max Leonier, vlastním jménem Jan Pavlík (1880–1957), byl publicista a prozaik, jehož tvorba se vyznačovala antimilitarismem, antiklerikalismem a kritikou společenských poměrů.

Dnes pořád poprchávalo

Egon Bondy

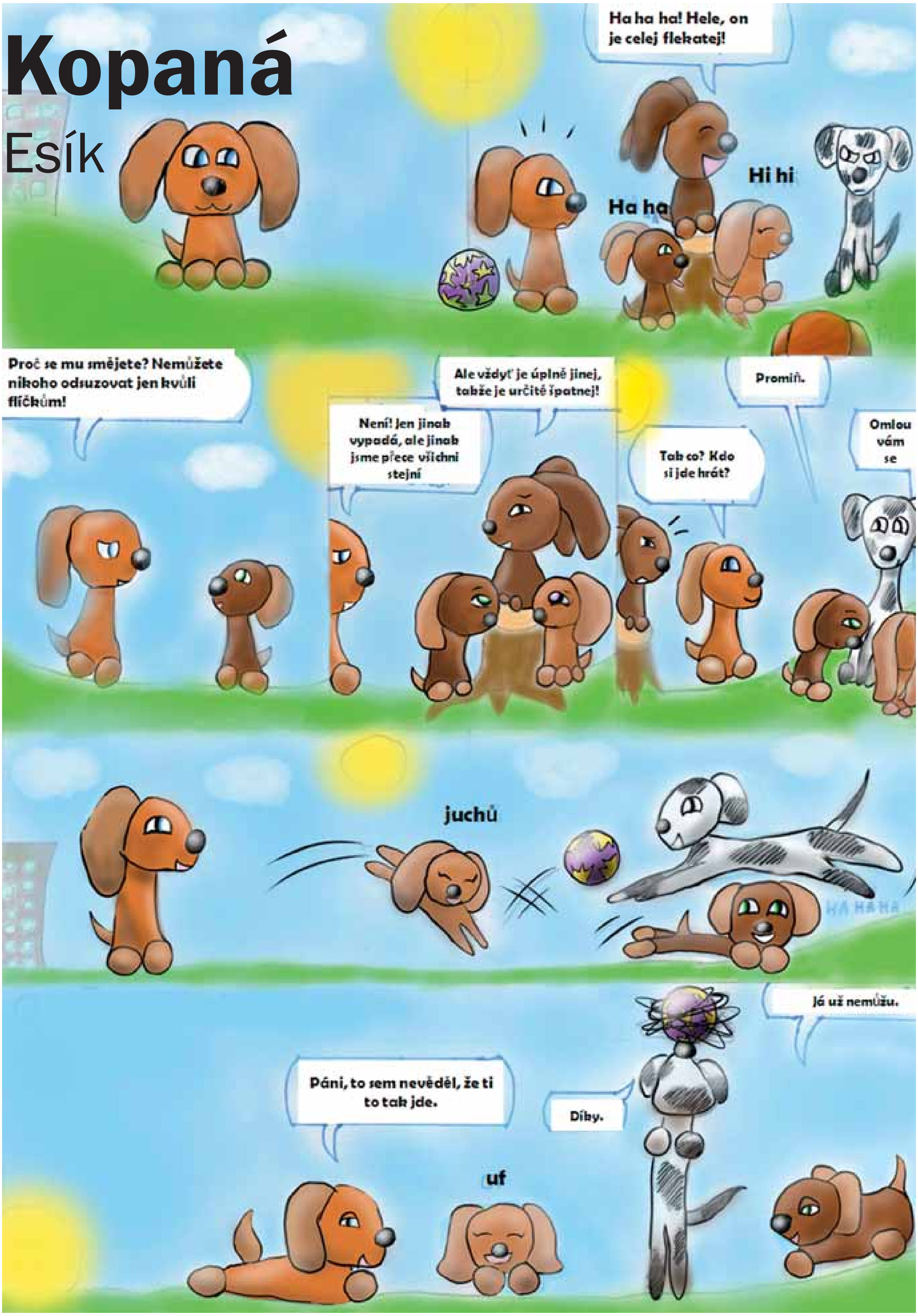
Dnes pořád poprchávalo
Na Václaváku stálo
několik set policajtů
tajných co koukaj jen v autu
bylo ještě mnohem více
Počasí vadilo sice
ale přesto naše vláda
dokazuje že má ráda
klid a pokoj svých občanů
Na druhou stranu
řadím čtyři nepřátele
co maj napsaný na čele
co jsou zač Hle jaká síla
dává se tuto do díla!
Tři kluci a jedna holka
– Egon Bondy na to kouká
Metro nejezdí Do kina
nedostane se rodina
Kdo způsobil to napnutí
tak hrozné? Mírové hnutí

(Doktoru Hofhanzlovi, konec listopadu 1988)

Egon Bondy (1930–2007), vlastním jménem Zbyněk Fišer, byl radikálně levicový filozof, básník a překladatel působící v rámci „samizdatové kultury“. Báseň je ze sbírky Básně 1988 aneb čas spíše chmurný.

Kopaná

Esík

Ha ha ha! Hele, on je celej flekatej!
Ha ha
Hi hi
Proč se mu smějete? Nemůžete nikoho odsuzovat jen kvůli flíčkům!
Ale vždyť je úplně jinej, takže je určitě špatnej!
Není! Jen jinak vypadá, ale jinak jsme přece všichni stejní
Promiň.
Omlou vám se
Tak co? Kdo si jde hrát?
juchů
HA HA HA
Páni, to sem nevěděl, že ti to tak jde.
Díky.
Já už nemůžu.
uf

Na účtence

Olivka Hudečková

dílna

Jak si udělat knížku Hajany

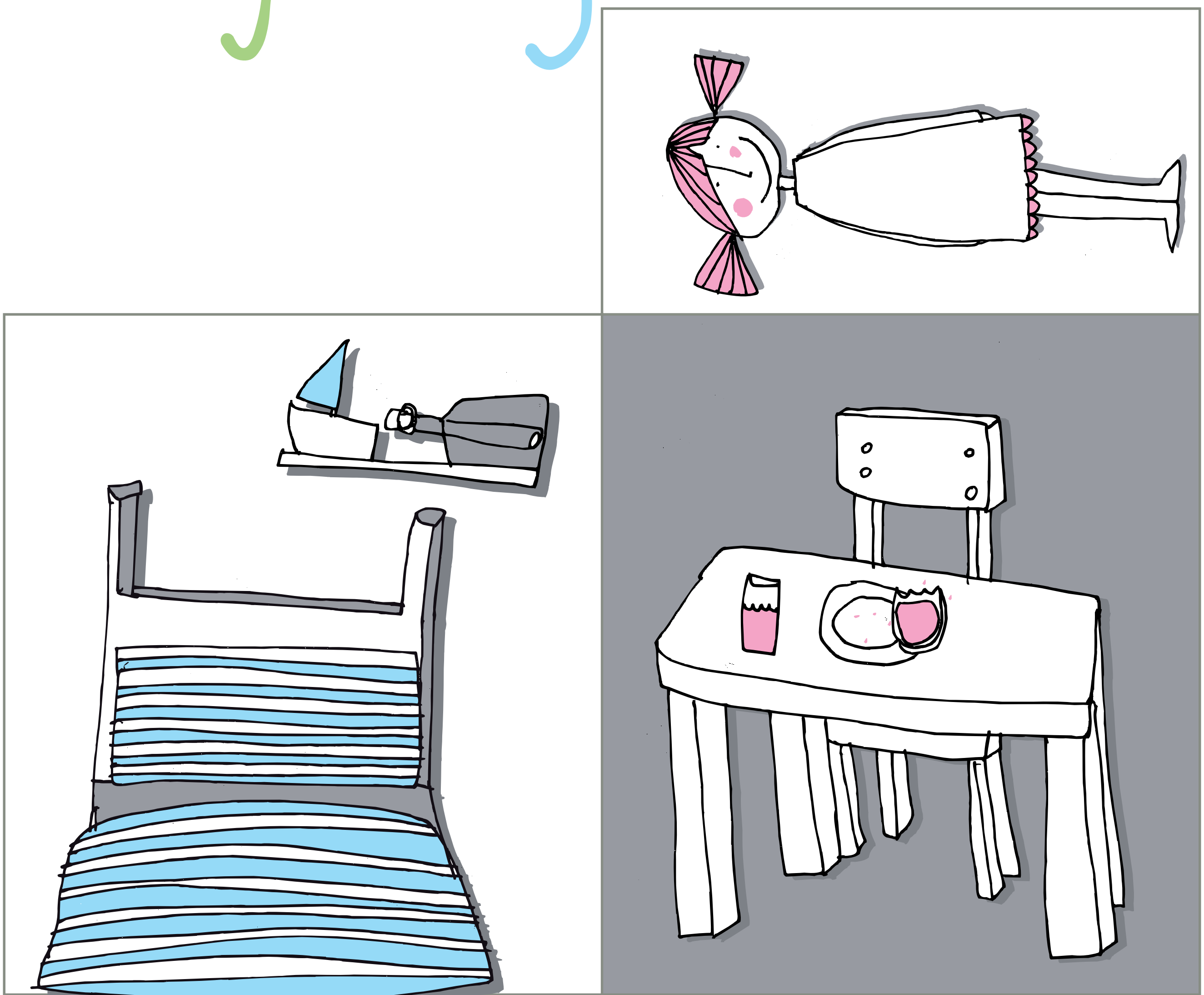
Boo

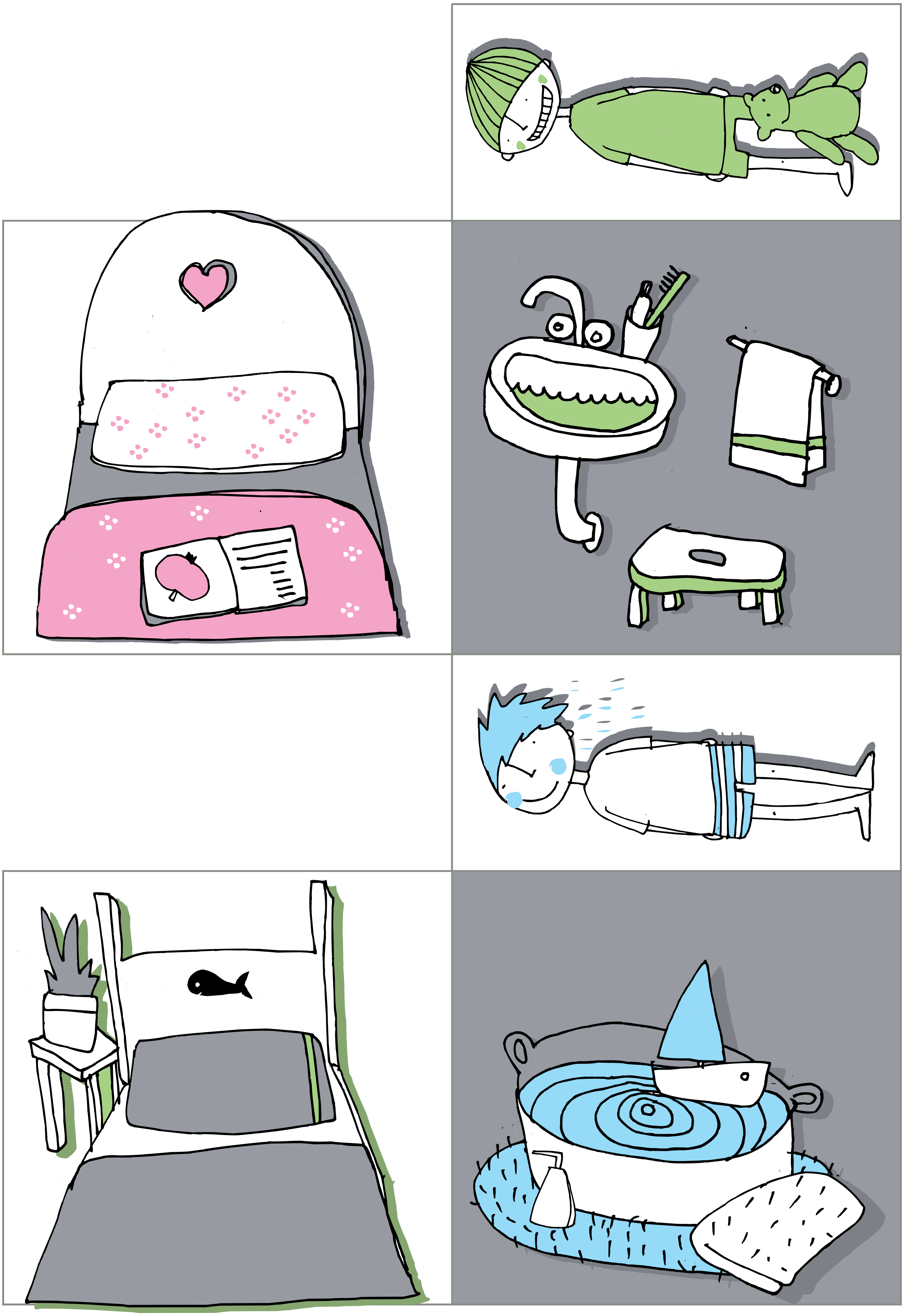
Už je to pomalu čtrnáct dní, co se Andulka přestěhovala do své vlastní postýlky. Není to letiště, na které je zvyklá, kde se mohla kutálet všemi směry, a není tam – pro všechny ty hrochy – místo pro maminku (i když... chachá... při správném zalomení údů a po lehké večeři se tam obě poskládáme). No. Myslela jsem si, že bude stěhování náročnější. Já například první noc oka nezamhouřila. Andulka byla podstatně odolnější. Na to, že jsme poslední dva roky nestrávily noc jedna bez druhé, myslím, o dost. (Nezapomenu na křik sestry, která vstoupila na poporodním do pokoje a nenašla malou v tom plastovém boxu u postele: „KDE MÁTE DÍTĚ!!!?“ No, kde jsem ho asi měla, ty herdekbabo, stulené u sebe a spokojeně odfukující.) Po každém sebebláznivějším dni jsem se těšila, jak se k ní přitulím a jak mě ve spánku obejme. Jak si budeme ráno číst a špitat. Klady zůstaly. Dávám si lehkou večeři a ráno se v posteli zase setkáváme.

Myslím, že jí ty první dny docela pomohla pochopit „situaci“ knížka HAJANY, kterou teď vyžaduje každý den, tak máme radši u babičky ještě jednu

kopii. Myslela jsem si, že bude fajn jí vysvětlit, jak má každý „svoji postýlku, kam jde večer spinkat". No jo, ale řeknu vám, že dostat ty tři hlavní hrdiny do pelíšku je na celém uspávání snad úplně nejnáročnější.
Každá dvoustránka se vystřihne (může se podlepit, ale já to tentokrát vypustila, podlepila jsem jenom postavičky dětí), následně se vystřižená, založená a NELEPENÁ strana zalaminuje, zalaminované obstřihneme, aby přesahoval okraj fólie přes papír, aby panáčci nevypadávali z postelí, opatrně řezáčkem papíru nařízneme linku, kam se budou postavičky schovávat – tedy okraj peřinky, okraj vany, okraj stolu... Strany jsem nakonec „ve hřbítku" proděrovala kružítkem a spojila normálními bižuterními kroužky, spoj funguje perfektně.
Šlo by to snad udělat i bez laminování, ale pak by byl postup složitější a určitě s podlepením tvrdým papírem.

Hajany

Práce

O práci se mluví tak často jako o tom, jestli máme kde bydlet a co jíst. Chápeme ji jako to, co nutně potřebujeme k přežití. Máme-li štěstí, pak jíme to, co nám chutná, máme domov, v kterém se cítíme dobře, a pracujeme s chutí a výsledky naší práce nás naplňují spokojeností. Máme-li míň štěstí, ale chceme dobře jíst a pohodlně bydlet, obvykle přijmeme práci, které si nevážíme, kterou nám znepříjemňují pohrdaví nebo podlí šéfové, za kterou sice třeba dostaneme tolik peněz, abychom příjemně jedli a bydleli, ale pak nám už nezbývá volný čas skoro ani na to. Když máme smůlu a práci nemůžeme sehnat vůbec, nejenže nám hrozí ztráta střechy nad hlavou a hlad, ale začnou nás označovat za přítěž nebo rovnou za nemorální lumpy.
Jenže práce nemá být ani trest, ani někým vnucená povinnost. Je přirozené, že chceme něco dělat, nějak smysluplně trávit čas. Ale máme dnes na výběr?
Hlavní rozdíl mezi pojetím práce v současné společnosti a pojetím práce podle anarchistických ideálů je ten, že práce nemá sloužit pouze k vydělávání peněz jako dnes, ale má být jedním ze způsobů, jak tvůrčím způsobem a svobodně rozvíjet sám sebe. Aby člověk nemusel přísně rozlišovat mezi časem stráveným prací a volným časem. Podle anarchistů práce neznamená jen zaopatřit si peníze, což platí pro odcizující pojetí zaměstnání, ve kterém je práce zpravidla jen nepříjemným prostředkem pro možnost konzumovat. Důležitější je samotná činnost, jež má člověka naplňovat a uspokojovat. S tím souvisí svobodnější přístup k práci. Každý by měl mít možnost dělat práci, jakou chce a umí nebo jakou se rád naučí, protože její výsledky považuje za užitečné, a to nejen pro sebe. A každý by měl mít samozřejmou příležitost naučit se dělat to, co ho bude těšit nebo k čemu má vlohy. Každý jsme jiný a každý máme chuť dělat něco trochu jiného, a kdybychom tu možnost měli, znovu bychom se naučili respektu ke každé činnosti, která je užitečná už tím, že je vykonávaná svobodně.
Další důležitou věcí, která platí pro anarchistické pojetí práce, je svobodná a rovná organizace práce. Svobodně zvolená pravidla totiž znamenají vzájemnou důvěru a dobrovolnou zodpovědnost. Ne neustálou hrozbu trestů za nedostatečný výkon a ponižování od těch, kteří takové tresty smějí udělovat.
Na dnešním pracovním trhu je zájemce o zaměstnání nucen prodávat své schopnosti bohatým majitelům firem. Lidé jsou nuceni soutěžit o přízeň nadřízených, aby se jim dostalo povolení

nechat se vykořisťovat. S tím anarchisté nesouhlasí, práci má člověk vykonávat ze své svobodné vůle a práce nemá sloužit k obohacení sebe nebo majitelů, má sloužit k uspokojování lidských potřeb. Díky tomu by lidé mohli také zanechat spousty zbytečné práce, která je nešetrná nejen k lidským životům, ale i k životnímu prostředí.

Dnes se pokládá za dobrou práci jen to, co ve svém důsledku vytváří zisk. To snižuje hodnotu mnoha činností, které jsou potřebné, ale nikdo je nechce náležitě ocenit, například práci žen a mužů v domácnosti či výchovu dětí. Měli bychom začít tím, že si budeme umět vážit každé činnosti, která je užitečná.

Tolerance

Za svůj život jsem potkal spoustu psů. Každého jsem si nakonec zamiloval. Nedokážu říct, kterého jsem měl nejradši, ani který mě nejvíc štval, každý byl jiný, ale přesto bych našel i řadu vlastností, které měli všichni společné. Mezi ně patřila jejich radost z jídla, ze hry, ze setkání s těmi, které si oblíbili, projevování vlastních emocí, otevřenost.

Nejednou se mi však stalo, že na mě nebo na mého psa jiný pes zaútočil. Buď jsem udělal nějakou chybu, která vždy pramenila z neznalosti, například jsem vstoupil do teritoria, které si huňáč hlídal, nebo jsem neznal jeho bojácnou povahu a můj pohyb směrem k němu byl příliš rychlý, takže následovala obranná reakce. Velká část konfliktů byla samozřejmě dána tím, že si psi mezi sebou ujasňovali svou roli ve smečce nebo jeden z nich byl prostě agresivní, což mohlo být způsobeno buď špatnou výchovou, jeho špatnými životními zkušenostmi, nebo částečně i jeho povahou. Všechny zážitky, které jsem za léta potkávání nejlepších přátel člověka získal, mě naučily respektu, tomu, že každého psa musím nejprve poznat a nechat ho, aby poznal on mě, abych věděl, co si vůči němu mohu dovolit a co od něho očekávat. Protože díky těmto znalostem můžeme začít pracovat na našem společném vztahu.

Člověk, který se nepoučí z konfliktů (a poučit se lze jen tak, že se člověk pokusí pochopit, proč k nim došlo), je často odsouzen ke strachu z těch, kteří nám mohou o tolik obohatit život. A strach bývá často záminkou k nenávisti nebo agresi. Snaha pochopit z nás vždy dělá daleko citlivější pozorovatele a umožňuje nám vytěžit z událostí kolem nás mnoho poznatků a často i inspirací.

Pochopit můžeme někoho jen tak, že si jeho chování přeložíme do našeho jazyka, že v rozdílném chování najdeme i něco shodného, nám důvěrně známého, co nám umožní považovat ho za sobě rovného.

Ostatně proto máme tak rádi psy, tvory, kteří slintají, při setkání si navzájem čichají k místům, která si člověk naopak střeží, jsou často hluční, válí se v různých smradech a často snědí věci, kterých byste se ani nedotkli. Psi totiž kromě těchto vlastností mají i jiné vlastnosti a projevy, které nám o nich umožňují mluvit jako o členech rodiny, říkat, že nám rozumí, že jsou veselí, nebo rozpoznat, že je něco bolí. Život s těmito zvířaty nás uvádí do situací, kdy je poznáváme, kdy máme za to, že je chápeme, že jim rozumíme, proto se k nim také chováme často úplně jinak než k zvířatům, o nichž nic nevíme, protože s námi nesdílí společný prostor.

Ale proč mluvit jen o psech? I někteří lidé se chovají odlišně a jejich počínání je pro nás mnohdy zdánlivě nepochopitelné nebo přinejmenším matoucí. Často kroutíme hlavou nad tím, co kdo jí nebo naopak nejí, jak se kdo obléká nebo zdobí. Nechápeme, proč spolužák neslaví Vánoce a spolužačka chodí v šátku, nerozumíme cizím pohádkám. Lidé nejsou odlišní jen jeden od druhého. Celé skupiny lidí se navzájem liší, protože mají rozdílnou minulost a jiné zkušenosti.

Mnoho zlého pochází právě z nedorozumění, které pramení z naší neochoty vzájemně se poznat a pochopit. Tato neochota nás ochuzuje o hodně vědomostí, které by pro nás mohly být inspirací, často nám zabraňuje poznat sebe sama, protože ti druzí jsou naším zrcadlem.

Chtěl jsem tu dnes prostě povídat o tom, co je to tolerance. Pro mě je to touha poznat a pochopit druhé dřív, než je začneme soudit či se jich bát. Tolerance znamená nehledat jen to, v čem se lišíme, ale i to, co nás spojuje.

HROCH
BÍLÝ TYGŘÍK
DO ZOOLOGICKÉ ZAHRADY SE PŘISTĚHOVAL BÍLÝ TYGŘÍK
MÁM HO
PŘIHRAJ MI!
NECH MI MÍČ!
MŮŽU SI S VÁMI HRÁT?
S TEBOU SI HRÁT NEBUDEME, PROTOŽE MÁŠ JINOU BARVU PRUHŮ
KDYŽ MĚ TU NECHCETE, JÁ SI PŮJDU HRÁT S NĚKÝM JINÝM
BÍLÝ TYGŘÍK POTKAL LIŠKU
AHOJ LIŠKO! CHTĚLA BY SIS SE MNOU HRÁT?
ALE JISTĚ! MOC RÁDA
A TO TI NEVADÍ, ŽE NEMÁM ORANŽOVÉ PRUHY?
NEVADÍ, ALE JÁ JSEM BARVOSLEPÁ. ZEPTEJ SE I JINÝCH ZVÍŘAT.
AHA! BARVOSLEPÝM PRUHY NEVADÍ

BÍLÝ TYGŘÍK ŠEL ZA DALŠÍMI ZVÍŘÁTKY
ZVÍŘÁTKA, CHTĚLA BYSTE SI SE MNOU HRÁT, I KDYŽ JSOU MÉ PRUHY BÍLÉ?
JISTĚ, MNĚ TVÉ PRUHY NEVADÍ
NÁM TAKY NE
MNĚ URČITĚ NE!
NÁM SE TVOJE PRUHY LÍBÍ JAKO KAŽDÉ JINÉ PRUHY!
TO JSTE VŠICHNI BARVOSLEPÍ
NE, MY VIDÍME BARVY DOBŘE. JEN JEN NÁM JE JEDNO, JAKOU BARVU MAJÍ NĚČÍ PRUHY
AHA!
TYGŘÍK TO KONEČNĚ POCHOPIL

1938
1946
MICHAL MAREŠ (1893 – 1971) NOVINÁŘ
NĚMECKO ZABÍRÁ ČESKOSLOVENSKÉ POHRANIČÍ, TZV. SUDETY. TISÍCE ČECHŮ A ŽIDŮ JSOU VYHNÁNY ZE SVÝCH DOMOVŮ DO VNITROZEMÍ A DALŠÍ ODCHÁZEJÍ DOBROVOLNĚ..
NACISTICKÉ NĚMECKO PROHRÁLO VÁLKU, ZAČÍNÁ ODSUN NĚMCŮ Z ČESKÉHO POHRANIČÍ.
NĚMECKÁ RODINA
JEDINÝ MŮJ SYN, LÉKAŘ, PADL NA FRONTĚ. JÁ TEĎ SE SVOJÍ MANŽELKOU BYDLÍM VE SKLEPĚ NAŠEHO BÝVALÉHO DOMU.
MOHLI JSME SICE ODEJÍT DO LEPŠÍHO BYTU, ALE NA ZAHRADĚ MÁM TUCET VČELSTEV, KTERÁ JSOU MOJÍ JEDINOU RADOSTÍ, A TAK JSME RADĚJI ZŮSTALI TADY.
VEMTE SI OD NÁS SKLENICI MEDU.

KDO MNĚ MŮŽE POSKYTNOUT TOLIK ŠLECHETNÉ ZÁBAVY A ZÁROVEŇ TOLIK VDĚKU VE FORMĚ UŽITKU, NE-LI VČELY? JSEM PŘIPRAVEN ODEJÍT, PŘÁL BYCH SI JENOM, ABYCH MOHL SVOU DOSAVADNÍ PRÁCI ODEVZDAT ČLOVĚKU, KTERÝ TOMU ROZUMÍ, KTERÝ MÁ LÁSKU A TRPĚLIVOST. S VČELAMI SE BUDU TĚŽCE LOUČIT, JISTĚ TÍŽ NEŽ SE ZDEJŠÍMI KRAJANY!
NĚMECKÁ ŽENA
DĚTI, VEMTE SI MED.
MUŽ JE NEZVĚSTNÝ, PRACUJU JAKO SLUŽEBNÁ V ZÁVODNÍ KUCHYNI A JSEM ZA TU PRÁCI RÁDA. JEN SE OBČAS MUSÍM SMÁT, CO VY ČEŠI SNÍTE KNEDLÍKŮ.
HORY KNEDLÍKŮ DENNĚ, HOUSKOVÉ, BRAMBOROVÉ, KYNUTÉ...
PROČ JSTE JAKO JINÍ NĚMCI PO ROCE 1945 NEUPRCHLA?
ŘÍKALA JSEM SI, ŽE SE MUSÍ PŘIJÍT NA TO, ŽE JSEM SE NEÚČASTNILA ŽÁDNÉHO NELIDSKÉHO JEDNÁNÍ A TAK BUDU MOCI ZŮSTAT ANEBO ODEJÍT KAM SAMA BUDU CHTÍT. ALE DNES UŽ VÍM, ŽE BUDU MUSET ODEJÍT A BOJÍM SE, BOJÍM SE ČESKÝCH GARDISTŮ A PARTIZÁNŮ, PROTOŽE TI NEVĚDÍ JAKÁ JSEM DOOPRAVDY.

POCHOD SMRTI
(V LETECH 1944–5 VĚZNI Z KONCENTRAČNÍCH TÁBORŮ BLÍZKO FRONTY BYLI NUCENI
POD HROZBOU OKAMŽITÉHO USMRCENÍ JÍT MNOHAKILOMETROVÉ
POCHODY BEZ DOSTATEČNÉ OBŽIVY A ODPOČINKU.)
VLONI V DUBNU TU PROCHÁZELI
VĚZNI, KOLEM NICH ŠLY ŽENY
V HOLÍNKÁCH, FÚRIE, KTERÉ BILY
TY OTUPĚLÉ CHUDÁKY BEZ VŮLE.
PŘEMOHLY JSME STRACH A
PODALY TĚM CHUDÁKŮM KUS CHLEBA
NEBO HRNEK NĚJAKÉHO NÁPOJE,
A TY BESTIE SE VRHLY I NA NÁS.
BYLO TO PEKLO.

SCÉNÁŘ JE VOLNĚ UPRAVENOU VERZÍ ČLÁNKU MICHALA MAREŠE "HOVORY S NĚMCI", KTERÝ VYŠEL VE SVOBODNÝCH NOVINÁCH 15. 1. 1946.

Hluk a odpor aneb hlasy z podzemí

Tonda Kováč

Dokumentární film Noise and Resistance (Hluk a odpor) nás zavede do prostředí převážně evropské samosprávné anarchopunkové a hardcorové hudební scény. Zabedněná povaha slyší pouhou chaotickou změť rytmů a vřískot kytarových rifů. Vidí jen špínu ponurých klubů, temné siluety účastníků a agresivní gesta muzikantů. Při hlubším pohledu se však otevírá rozmanitý svět svobodné kultury, ve které neexistuje dělicí čára mezi producentem a konzumentem. Kultury, která vytváří prostor pro zhmotnění ideálů svobodné samosprávné společnosti, a každý, kdo jednou s otevřenou myslí vstoupí do její autonomní sféry, se stává nejenom účastníkem, ale brzy také tvůrcem.

„Punk je pro mě prostředkem boje, hledání alternativ a kritiky věcí, které mě štvou. Je jednou z mnoha možností, jak můžu vychrlit svůj hněv a říct, co chci," říká Juanmi z Barcelony v úvodu filmu. „Punk je moje rodina a miluju lidi, kteří jsou

v něm zapojení. Miluju jeho duši a naději – o které si myslím, že je opravdu významnou částí punkové scény," doplňuje Josefin ze Stockholmu. Tvůrkyně filmu Julia Ostertag a Francesca Araiza Andrade osloví skvosty evropské scény, například ruské What We Feel, švédské Disfear, Vicious Irene a Sju Svara Ar, holandské Seein Red, britské Fall of Efrafa, Crass a Rubella Ballet, španělské Etacarina, mexické Antimaster a tak dále. Zároveň také rozšiřují oblíbené motto „Hardcore je víc než hudba". Neznamená totiž jenom, že scéna zůstane navždy uzavřena fašistům a kazatelům totalitních ideologií, ale také hlasitou a odhodlanou kontrakulturu, která stojí v opozici ke svrchované moci peněz. „Myslím, že distribuce je způsob vyjádření sebe sama. Být proti státu, být proti statu quo a hledat kompletní změnu, osobní změnu stejně jako globální politickou změnu..." (Jon, Active Distribution)

Politický hardcorepunk vzdoruje hlavnímu proudu již při letmém pohledu. Jeho agresivní slupka kontrastuje s jemnými melodiemi a povrchní módou showbyznysu. Jeho láskyplné sdílení s agresivními praktikami mafiánských autorských svazů. Vzrušení, energie a poselství s nudou, nicotou a bezduchým obsahem mainstreamu.

Vedle hudebníků a hudebnic se prostřednictvím objektivu kamery setkáme zároveň s moskevskými antifašisty, barcelonskými squattery, farmáři a umělci z Essexu, amsterdamskými odboráři, berlínskou queer komunitou Schwarzer Kanal, stockholmskými anarchofeministkami a obyvateli sociálně ekologické komunity na předměstí Osla. „Všichni tři jsme z dělnických rodin; když jsi viděl tátu pracovat celej jeho podělanej život a potom ho vidíš v důchodu a krátce nato umírat... Proč by to mělo takhle bejt, že se všichni nakonec musí stát podělanejma námezdníma otrokama – a nic víc –, zatímco bys mohl bejt mnohem víc kreativní. Zdá se, že systém ti nedává moc prostoru, abys byl," říká Paul ze Seein Red. Nutno dodat, že formace Seein Red si s sebou nese stigma autoritářského marxismu. Nejedná se ale o žádné dogmatiky, jak by se dalo očekávat. Tito hudebníci respektují i odlišné revoluční taktiky. Polemiku nad tímto tématem nechám na jindy. Přesto musím zmínit, že pokládám ideu dosažení rovnosti skrze prostředky, které jsou s rovností v ostrém protikladu, za slušně řečeno kontrarevoluční. Věnujme se ale dále filmu. „... dáváme většinu věcí našim politikům, manažerům, našim šéfům, našim kazatelům – všem těm lidem, co jsou zrovna u moci – ale kdyby lidi vzali sami na sebe odpovědnost za správu sousedství, továren a tak – to by byl DIY přístup," prohlašuje Bard z norských La Casa Fantom.

V případě aktérů a aktérek filmu se v žádném případě nejedná o plané řeči. Hovoří o vlastní vizi aktivismu a o praxi, kterou dennodenně zažívají na vlastní kůži. Ukážou nám samosprávná vydavatelství, komunitní centra, dílny na potisk triček a vlastnoručně postavené domy. „Pro některé lidi je možná v pořádku strávit celý život v institucích, dokončit školu, najít si práci na zbytek života, koupit si dům, porodit děti, koupit si auto, vždyť víte. Ale pro mě to není přirozené. Chci něco víc a zároveň něco, co mi společnost nenabízí. Protože potřebuju mnohem míň. Chci možná pěstovat nějaké stromy. Dohromady s přáteli máme blízko Osla takové místo. Je to v lese – stavíme si vlastní domy. Jsme tam už deset let. To místo vlastníme, platíme jen za elektřinu, vodu získáváme z pramene. Všechno kompostujeme, od biologicky rozložitelného jídla po kompostovací záchody – takže se snažíme žít tak, abychom zanechali v přírodě co nejmenší stopu. Místo nakupování toho, co chceme, se snažíme dělat, co chceme." (Lars, La Casa Fantom)

Snad každý punk touží navštívit bájný Dial House, základnu anarchopunkové komunity Crass. I sem se podíváme a takoví neúnavní tahouni jako Penny Rimbaud a Gee Vaucher nám sdělí svůj pohled na DIY scénu. Rosie nás pak provede berlínskou queer komunitou Schwarzer Kanal. „Žijem tady v karavanech... pokoušíme se žít DIY a pokoušíme se žít bez hierarchie, zdola organizovaným způsobem. Nemáme elektřinu ani žádnou ochranu před počasím. Žijeme společně v kolektivu – takže máme každý týden schůzky, abychom probrali organizační věci... Ale brzy budeme vyklizeni – za pár měsíců. Takže teď bojujem proti vystěhování a hledáme nějaké možnosti, aby mohl projekt Schwarzer Kanal pokračovat... Identifikujeme se jako queer – neznamená to gayové a lesby, znamená to lidé otevření změnám heteronorem ve společnosti," dodává Rosie, aby nám vzápětí přiblížila atmosféru festivalu „Up Your Ears", kde mimo jiné zazní berlínská raperka Sookee.

Ochutnáme také atmosféru švédského festivalu Punk Illegal, jehož koncept započala aktivistická

síť „Nikdo není ilegální“, která boří xenofobní předsudky a pomáhá skrývajícím se uprchlíkům. Na závěr se vrátíme tam, kde celý snímek začíná. Do ponurých ulic Moskvy, kde okusíme atmosféru místních klubů a demonstrací. Členové formace What We Feel nám vyprávějí o vzestupu ruské anarchistické scény: „... byla to pro nás jediná možnost jak přežít. Politická punkhardcore hudba v Rusku dělá pro některá politická hnutí mnoho, protože spousta politických DIY punkhardcore kapel ukazuje lidem dobrý postoj.“ Zároveň nám také přibližuje svůj denní chléb: „Je to fakt nebezpečné být antirasistou, být barevný, být gay v Rusku. Není to nebezpečné proto, že vám na ulici může někdo říct něco špatného – znamená to, že vás může zabít!“
To jsou pouhé střípky z výborného filmu, který nezbývá než doporučit. Trvá hodinu a půl, a pokud rozumíte aspoň trochu anglicky, pomůže vám nahlédnout do myslí svobodně smýšlejících lidí a dodá vám tolik potřebné nadšení a energii pro další skutky. Cesta za svobodou je tak pestrá jako lidská povaha. Mnohost nelze porazit. „Tohle je DIY – síla, která tě přiměje říct, jo, dokážeme to!“

Stránky filmu: http://www.noise-resistance.de
Trailer: http://www.youtube.com/watch?v=Xv1w4B5Fd6A

8

Přepište a zazpívejte si:

Pod naším okýnkem
rostou tam tři růže,
pod naším okýnkem
roste tam štěp.

Podnašim okýnkem rostou tam ~~dvě~~ tři růže, podnašim ~~okýnkinkem~~ ~~po~~ okýnkem roste tam štěp.

obsah

Foto a ilustrace: Boo, Petr Cempírek, Esík, František Gellner, Jiří Hellebrand, Lukáš Houdek, Olivka Hudečková, Lucie Hugyarová, Petr Kropka, Zuzka Pelikánová, Staník, Michaela Štěchová, pan Tenaten

kliceni@csaf.cz

Nápad vydávat anarchistický časopis od dětí byl inspirován stejnojmenným časopisem z let 1906–1908, který vydával jeden ze zakladatelů ČAF (1904), vzdělanec-samouk, švec, angažovaný anarchista, redaktor a vydavatel a expedient anarchistického tisku (Omladina, Práce, Klíčení, Zádruha, Mladý průkopník, Červen) a kalendářů (Kalendář anarchistických socialistů 1914 ad.) Michael Kácha (1874–1940). Kácha úzce spolupracoval s příslušníky revoluční bohémy Fráňou Šrámkem, Františkem Gellnerem, Karlem Tomanem, S. K. Neumannem, Jiřím Mahenem, Rudolfem Těsnohlídkem, Vlastimilem Borkem, Antonínem Boučkem ad., jejichž díla zveřejňoval v knižních edicích přidružených k časopisům. Výjimečnost Káchových vydavatelských aktivit spočívala v tom, že se rozhodl vydávat i dětský anarchistický časopis Klíčení jako přílohu čtrnáctideníku Práce (založeného 1905 jako tiskový orgán ČAF). Připravil tehdy celkem sedm čísel (poslední kvůli finančním potížím a cenzurním represím nevyšlo) a jejich jedinečnost byla kromě kvalitní výtvarné úpravy (Kácha získal ke spolupráci výtvarníky, jako byli V. H. Brunner, Josef Lada, Slavoboj Tusar ad.) v tom, že se tu otiskovaly i příspěvky samotných dětí. Některá čísla byla zabavena cenzorem celá (a znovu za poměrně obtížných podmínek vyráběna a distribuována), v některých jednotlivé příspěvky (také dětských autorů).